

NURDAĞI (GÂVURDAĞI) HALK EZGİLERİNİN İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

A STUDY ON THE EXAMINATION OF NURDAĞI (GAVUR DAĞI) FOLK MELODIES

Cengiz Atlan¹

ÖZET

Akdeniz bölgesinde, yukarı Çukurova bölümünde yer alan Osmaniye ili, güneyinde Hatay, doğusunda Gaziantep illeri ile çevrili olup Amanos (Gâvur) dağları eteğinde kurulmuştur. Uzun yıllar Türkmen aşiretlerinin konar-göçer hayat yaşadığı bu bölge, Türk halk kültürü açısından önem arz etmektedir. Osmaniye âşıklık geleneğinin yaşatıldığı bir ildir. Dadaloğlu ve Karacaoğlu bu yörede bilinen en meşhur halk ozanlarıdır. Çalışmamız Osmaniye ilinde Gâvur Dağı Havası olarak tabir edilen (Bozlak) uzun havaların müzikal özelliklerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçla Osmaniye iline gidilerek Abdullah Gizlice ve Mehmet Erkoçak isimli mahalli sanatçılardan 19 adet uzun hava derlenmiş, bu uzun havaların müzikal açıdan incelenmesi yapılarak Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının müzikal özelliklerinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Bozlak, Gâvur Dağı, Osmaniye,

ABSTRACT

Osmaniye province, located in the upper Çukurova region in the Mediterranean region, is surrounded by the provinces of Hatay in the south and Gaziantep in the east and was established at the foot of the Amanos (Gâvur) mountains. This region, where Turkmen tribes lived a nomadic life for many years, is important for Turkish folk culture. Osmaniye is a city where the tradition of minstrelsy is kept alive. Dadaloğlu and Karacaoğlu are the most famous folk poets known in this region. Our study aims to examine the musical characteristics of the long airs (Bozlak), which is called Gâvur Mountain Havası in the province of Osmaniye. For this purpose, 19 long airs were collected from local artists named Abdullah Gizlice and Mehmet Erkoçak by going to the province of Osmaniye and the musical characteristics of Gâvur Mountain long airs performed in Osmaniye were evaluated by examining these long airs in terms of musicality.

Keywords: Bozlak, Gâvur Dağı, Osmaniye,

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

¹ Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuarı Öğr. Gör. ORCID :0000-0002-1437-4850

catlan@sakarya.edu.tr

GİRİŞ

Osmaniye, Akdeniz bölgesinin doğusunda yer alır. Batıdan kuzeye doğru Orta Toroslar, doğu ve güney doğu kesiminde Amanos (Gavur) dağları yükselir. Doğuda Gaziantep, güneyde Hatay, batıda Adana, kuzeyde ise Kahramanmaraş ile çevrilidir. ([Osmaniyeözelidare,2020](#)). Türkler 1071 yılında Malazgirt Savaşı ile Anadolu'ya yoğun olarak yerleşmeye başlamışlardır. 1082 yılında Kınık Aşireti Torosların güneyine inmişler, daha sonraları Ulaş aşireti gelerek Haraz Mevkiine yerleşmişlerdir. Bu olaylar Osmaniye'nin kuruluşunun başlangıcı sayılmaktadır (Erkoçak, 2003:3) Cumhuriyet döneminin başında, müziğin ülke çapında yaygınlaşmasına yönelik düşüncelerin etkisi ile ülke çapında halk kültürü derleme çalışmaları başlatılmıştır. Bu amaçla 1936 yılında Macar Müzikolog Bela Bartok Türkiye'ye çağırılmıştır. Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin ve Necil Kazım Akses de Çukurova bölgesinde yapılacak olan derleme çalışmalarına katılmıştır. Mersin, Adana merkez, Karaisalı ve Osmaniye'nin Çardak köyünde gerçekleşen bu derleme çalışmasıyla türkülenen Dadaloğlu şiirleri ilk kez kayıtlara geçmiştir. (www.dilimiz.gen.tr)

Osmaniye Türk halk kültüründe önemli bir yeri olan aşıklık geleneğinin yaşatıldığı az sayıdaki illerden birisidir. Aşıklar yüzyıllar boyu Karacaoğlan ve Dadaloğlundan beslenerek hikayeleri dilden dile nesilden nesile aktarılan türküler söylemişlerdir.

Araştırmamıza konu olan Gâvur Dağı Havası olarak adlandırılan uzun havalar, Çukurova Bozlakları olarak adlandırılmaktadır. Bozlak terimi mana, müzikal yapı olarak çeşitli şekilde tarif edilmektedir.

Bir uzun hava formu olarak Bozlak; Orta Anadolu'da Kırşehir, Kırıkkale, Yozgat, Ankara, Ayaş, Beypazarı, Ürgüp, Çorum, Kayseri, Niğde, Nevşehir dolayları ile Çukurova'da Yörük Türkmenlerinin yaşadığı bölgelerde yoğun olarak görülmektedir. Yalnız bu yörelere ait her uzun hava da bozlak değildir. Bozlaklar serbest ritimli (usulsüz) ezgiler olmasının çok ötesinde bir takım icra özellikleri taşımaktadır. Bozlağın sözlük anlamı acı acı bağırarak ve feryat etmektir. Bozlak söylenirken oldukça tiz seslerden başlanarak pes seslere doğru bir seyir gösterir ki bu makbul sayılır. Bu icra öyle bir icradır ki içerisinde; ağlama, göç, isyan, iskân çılgılık, sitem, haykırış, yiğitlik ve kahramanlık gibi insana özgü bu duygu ve olayların hepsini bulmak mümkündür (Ekici, 2013: 31) Bozlak kelimesi Türkçe sözlükte incelendiği zaman 21 ayrı tanımın karşımıza çıkması şaşırtıcı olmakla birlikte, yöre Türk insanı için önemini anlaşılması ve anlatılması noktasında da kıymetli görülmektedir (Demir, 2013: 110)

Çukurova Bozlakları Adana, Mersin'in bir kısmı, Osmaniye ile sınırlı bir coğrafyada icra edilir. Bu bölgenin coğrafi özelliklerinden ve yöreye yerleşen Orta Anadolu'daki Abdal'larına akrabaları olan yöre insanının farklı bir göç yolu izlemesinden kaynaklı olarak Orta Anadolu'daki bozlaklardan farklı bir müzik karakteri ortaya çıkmıştır. (Demir, 2013:114) Osmaniye çevresinde söylenen türküler; ağıtlar, uzun havalar(bozlaklar) ve kırık havalar diye ayrılırlar. Genellikle genç yaşta beklenmedik ölümlere, çevrede çok sevilen kişilerin ölümlerine, savaşta şehit olanlara ve ayrıca kına yakılırken gelinlere ağıtlar söylenmiştir. Osmaniye ve köylerinde "ağıt", "ağıt yakma" ve "ağıtçı kadın" sözleri kullanılmaktadır. Genellikle "ağıt" söylemeyi kadınlar yaptığı için "ağıtçı kadın" sözü daha çok kullanılmaktadır. "Ağıt yakma" yı erkekler de zaman zaman yaparlar (Erkoçak, 2003: 203)

Her biri bir hikâye barındıran bu türküler yıllarca Türkmen aşiretlerinin isyanlarını, aşklarını, iskânlarını, doğa olaylarını yaşadıkları iyi ve kötü olayları dile getirmektedir. Araştırmamız Osmaniye ilinde icra edilen, bölgede Gâvur Dağı havası olarak bilinen Bozlak uzun havaların müzikal açıdan incelenmesi ve müzikal özelliklerinin ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ VE YÖNTEMİ

1.1. Problem Cümlesi

Osmaniye ilinde Gâvur Dağı havası olarak bilinen (Bozlak) uzun havalarının müzikal özellikleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

Çalışma alt problemler açısından değerlendirildiğinde 3 alt problem bulunmaktadır

1. Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının makamsal yapı açısından özellikleri nelerdir?
1. Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının ses genişliği (sahası) ne kadardır?
2. Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının karar sesi hangi perdedir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Türk Halk Müziği literatüründe Gâvur Dağı Havası olarak bilinen uzun havaların Osmaniye ilindeki örneklerinin incelenerek müzikal özelliklerinin ortaya çıkarılmasıdır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Türk Halk Müziği kültüründe uzun havalar, özellikle bu bölgede yaygın olarak icra edilen Barak ve Bozlak uzun havaları önemli bir yer teşkil etmektedir.

Bu çalışma ile Osmaniye ilinde icra edilen Gavur Dağı uzun havalarının müzikal incelemeleri yapılarak ileride Gavur Dağlarının geçtiği Hatay, Gaziantep Kahramanmaraş gibi illerimizde icra edilen Gavur Dağı uzun havaları ile ilgili yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu açıdan çalışmamız önem arz etmektedir.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamızda nitel araştırma modeli uygulanmıştır. “Bu araştırma modeli rölativist, göreceli veya öznel bakış açısı ile temellendirilmiştir. Bu bağlamda, mülakat ve gözlem gibi veri toplama araçları ile etnografi vb. çalışma alanları mevcuttur” (Akarsu, 2019: 8). Osmaniye ilinde icra edilen Gavur Dağı uzun havaları örnekleri kaynağında, mahalli sanatçılar Abdulla Gizlice ve Mehmet Erkoçak ile yapılan kişisel görüşmeler neticesinde kendi icralarından ses ve görüntü kayıtları alınarak incelenmiştir.

1.6. Evren ve Örneklem

Çalışmada Osmaniye ili müzik kültürü araştırılmıştır. Çalışmamızın evrenini Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havaları oluşturmaktadır. Çalışmamızın örneklemini ise Osmaniye ilinde yayasan Abdulla Gizlice ve Mehmet Erkoçak isimli mahalli sanatçılardan derlenen 19 adet gavurdağı uzun havası oluşturmaktadır.

1.7. Verilerin Toplanması

Çalışmamıza konu edilen veriler, Osmaniye ilinde yaptığımız alan araştırması sırasında ulaşabildiğimiz mahalli sanatçılar ile yapılan kişisel görüşme yöntemi, literatur tarama modeli, internet yoluyla elde etme dökümantasyon metodu ile yazılı belgelerin incelenmesi tekniği kullanılarak elde edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Akdeniz Bölgesi'nin ve Çukurova'nın doğusunda yer alan Osmaniye; Doğusunda Gaziantep, güneyinde Hatay, batısında Adana ve kuzeyinde ise Kahramanmaraş illeri vardır. Yüzölçümü 3.279,9 km² olup, deniz seviyesinden 121 m. yükseklikte ve Akdeniz'e 20 km. mesafededir. (osmaniye.gov.tr) 1850 yıllarında bu bölgeye konargöçer Türkmen aşiretleri gelmeye

başlamıştır. O devirlerde bu bölgede 26 ya yakın aşiret olduğu söylenmektedir. Bu aşiretler konar göçer hayat yaşadıkları için buradaki yerleşik halkla zaman zaman çatışmalara girmişlerdir. Osmanlı devleti de bu aşiretlerin konar göçer hayat tarzından yerleşik hayata geçmelerini istediğinden devlete gerekli vergilerini zamanında ödemediklerinden, devlete savaş zamanında asker göndermediklerinden gibi sebeplerle bu aşiretlerin yönetimini kontrol altına alabilecek onları yerleşik hayata geçirebilecek politikaları izlemeye başlamıştır. Bu amaçla 1853 yılından itibaren Fırka-i İslâhiye hareketi başlatılmıştır. (<https://islamansiklopedisi.org.tr>) İl sınırları içinde doğusunda ve güneyinde Amanos Dağları ve Amanos Dağlarının bir bölümü olan, yüksekliği 2000 m'ye varan (Gâvur) Nur Dağları vardır (Erkoçak, 2003: 1) Gavurdağları Anadolu'nun değişik yerlerindeki dağlara verilen isimdir. En önemlileri Adana Gâvur Dağı ve Erzurum Gâvur Dağı'dır. Adana Gâvur Dağı, Çukurova'nın doğusunda, Çukurova ve Antep Ovası ve Hatay'ı ayıran dağ silsilesidir. Dağın daha önceki adı Amanoslar idi. Yöre halkı antik Yunan dilindeki Amanoslar ifadesini kullanamadıkları için Kâfirdağı=Gavurdağı olarak isimlendirmişler. Tanzimat fermanıyla gelen Gâvur ifadesinin yasaklanmasıyla yöre halkının kabullendiği isim kayıtlara geçmemiştir. 1941 de Ankara'da toplanan Coğrafya Kongresinde Gâvur Dağlarının adı Amanoslar olarak kabul edilmiş ve bu isimle atlaslara işlenmiştir. Yaygın olarak böyle bilinir ancak bir başka düşünce daha vardır ki o da kelimenin kökeni ile ilişkisidir. Arap coğrafyacılar, tepeler arasında basık araziye tanımlarken 'gavr' 'al-gavr' ifadelerini kullanmışlardır (www.turkcebilgi.com). Osmaniye ilinden başlayıp Hatay ilinin diğer tarafına Maraş iline kadar uzanan Gavur Dağları bölgesinde müzik folklorumuz için önemli bir yer teşkil eden Barak ve Bozlak uzun hava türleri vardır. Ceren adı verilen ve yörede Gâvur Dağı havası olarak bilinen türkü, Osmaniye ilinde derlendiği bilinmekle beraber Hatay ilinin diğer taraflarına uzanan Gâvur Dağı bölgesinde Gaziantep ve Kahramanmaraş bölgelerinde farklı bir şekilde icra edilen bir Ceren türküsü de vardır. (Abdullah Gizlice ile yapılan kişisel görüşme.23.06.2010). Osmaniye ilinde yaptığımız alan araştırması vesilesi ile burada yaşayan Abdullah Gizlice ve Mehmet Erkoçak isimli mahalli aşıklardan derlediğimiz 19 adet uzun hava (Gavur Dağı havası), çeşitli başlıklar altında incelenerek değerlendirilmiştir.

2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular (Gâvur Dağı Uzun Havalarının Makam Yönünden İncelenmesi)

Makam kavramı klasik Türk musikisinde kullanılan bir terimdir. Buna göre (Arel-Ezgi-Uzdilek ses sistemine göre) bir melodik yapının tanımının şu veya bu makam şeklinde tanımlanabilmesi için bazı unsurlarının bulunması gereklidir. Halk müziğimizde ise bu konuyla

ilgili çeşitli görüşler vardır. Bir kısım müzikolog ses örgüsü kavramını kullanmayı tercih ederken bir başka kesim, makam karşılığı olarak ses dizisi tanımını kullanmaktadır. Fakat bu tanımlamalar klasik musikimizdeki makam tanımına birebir karşılık gelmemektedir. Bu araştırmada klasik musikimizde kullanılan makam isimleri aynen kullanmak yerine o makamın özelliklerine en yakın o makama en çok benzeyen örnek şeklinde değerlendirme yapılmıştır. Bu yönden bakıldığında Osmaniye ilinde elde edilen Gâvur Dağı uzun havalarının makamsal olarak değerlendirmesi şu şekilde karşımıza çıkmaktadır;

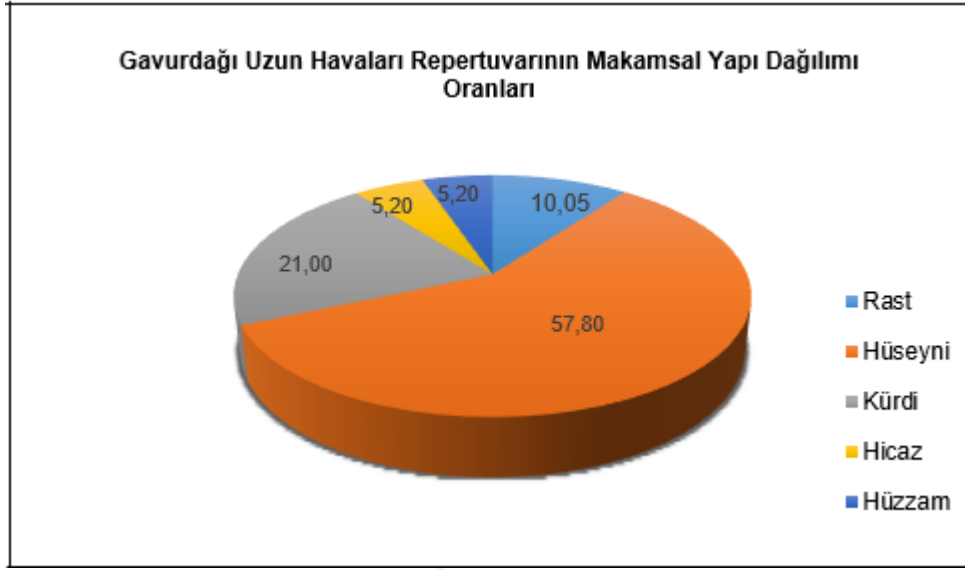
- Derlenen 19 uzun havadan 2 tanesi rast makamı ile benzerlik göstermekte ve rast makamına benzeyen uzun havaların oranı Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havaları repertuarının %10,5' ini oluşturmaktadır.

-Derlenen 19 uzun havadan 11 tanesi hüseyini makamı ile benzerlik göstermekte ve hüseyini makamına benzeyen uzun havaların oranı Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havaları repertuarının %57,8' ini oluşturmaktadır.

- Derlenen 19 uzun havadan 4 tanesi kürdi makamı ile benzerlik göstermekte ve hüseyini makamına benzeyen uzun havaların oranı Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havaları repertuarının %21 ini oluşturmaktadır.

- Derlenen 19 uzun havadan 1 tanesi hicaz makamı ile benzerlik göstermekte ve hicaz makamına benzeyen uzun havaların oranı Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havaları repertuarının %5,2' sini oluşturmaktadır.

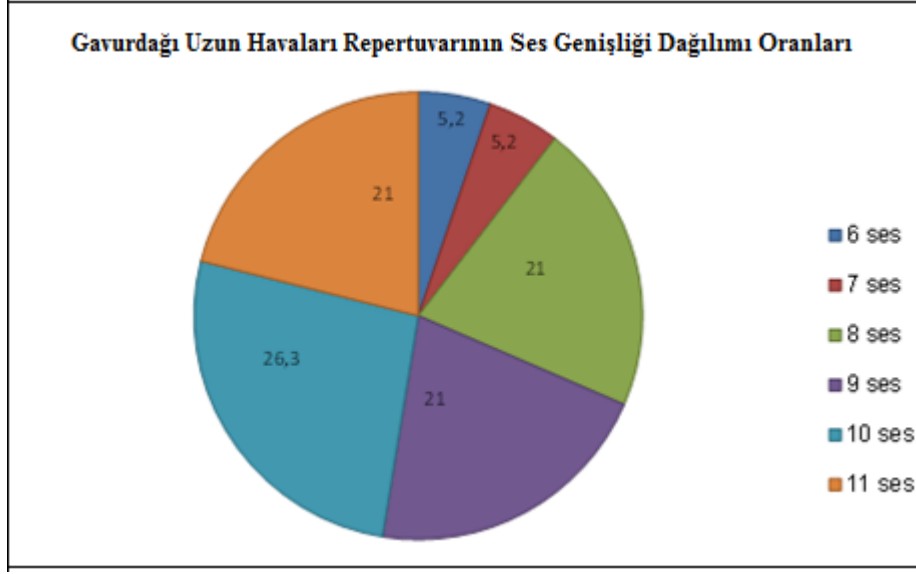
- Derlenen 19 uzun havadan 1 tanesi hüzzam makamı ile benzerlik göstermekte ve hüzzam makamına benzeyen uzun havaların oranı Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havaları repertuarının %5,2' sini oluşturmaktadır.

Şekil 1

2.2. İkinci alt Probleme İlişkin Bulgular (Gâvur Dağı Uzun Havalarının Ses Genişliği Yönünden Analizi)

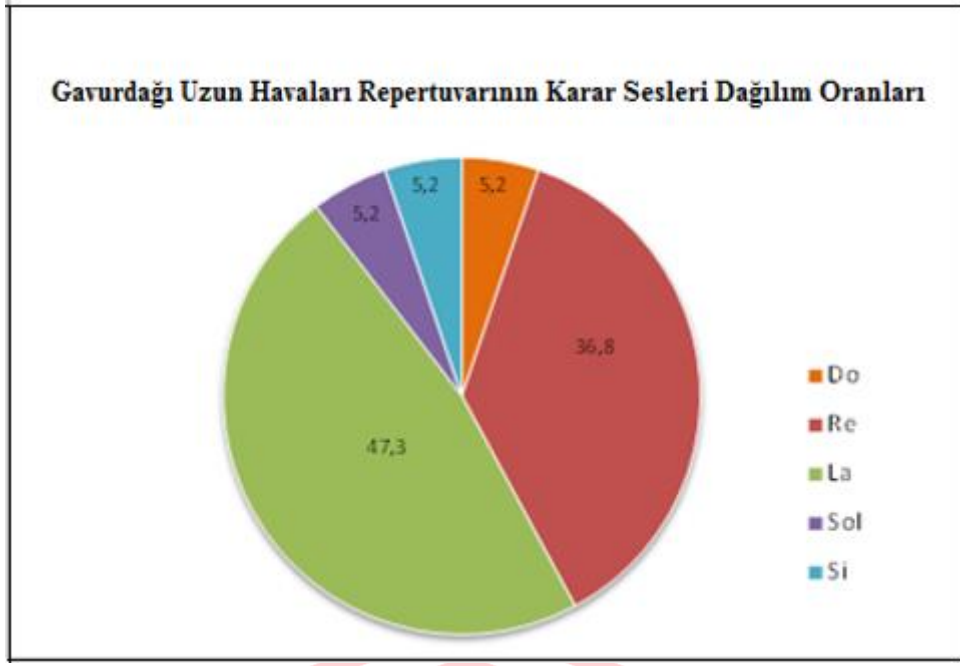
- Osmaniye ilinde derlenen 19 adet uzun havanın tamamının ses genişliği analizi yapılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.
- Derlenen türkülerin 4 adedi 9 seslik ses sahasına sahiptir, 19 adet Gavur Dağı uzun havalarının %21'i 9 seslik bir ses sahası içerisinde icra edilen uzun havalar oluşturmaktadır.
- Derlenen türkülerin 5 adedi 10 seslik ses sahasına sahiptir, Gâvur Dağı uzun havalarının %26,3'ünü 10 seslik bir ses sahası içerisinde icra edilen uzun havalar oluşturmaktadır.
- Derlenen türkülerin 4 adedi 8 seslik bir ses sahasına sahiptir, Gâvur Dağı uzun havalarının %21 ini 8 seslik bir ses sahası içerisinde icra edilen uzun havalar oluşturmaktadır.
- Derlenen türkülerin 1 adedi 7 seslik bir ses sahasına sahiptir, Gavur Dağı uzun havalarının %5,2 'sini 7 seslik bir ses sahası içerisinde icra edilen uzun havalar oluşturmaktadır.
- Derlenen türkülerin 4 adedi 11 seslik bir ses sahasına sahiptir, Gâvur Dağı uzun havalarının %21 'ni 11 seslik ses sahası içerisinde icra edilen uzun havalar oluşturmaktadır.
- Derlenen türkülerin 1 adedi 6 seslik bir ses sahasına sahiptir, Gâvur Dağı uzun havalarının % 5,2'sini 6 seslik ses ses sahası içerisinde icra edilen uzun havalar oluşturmaktadır.
- Derlenen türkülerin 1 adedi 6 seslik bir ses sahasına sahiptir, Gâvur Dağı uzun havalarının %5,2'sini 6 seslik ses ses sahası içerisinde icra edilen uzun havalar oluşturmaktadır.

Şekil- 2

2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular (Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının karar perdesi yönünden analizi)

- Osmaniye ilinde icra edilen Gavur Dağı uzun havaları karar perdesi yönünden incelendiğinde karşımıza şu sonuçlar çıkmaktadır.
- Derlenen Gavur Dağı uzun havalarının 1 adedi Do kararlıdır. Osmaniye ili Gavur Dağı uzun havalarının %5,2'si Do karar perdeli türkülerdir.
- Derlenen Gavur Dağı uzun havalarının 9 adedi La kararlıdır. Osmaniye ilinde icra edilen Gavur Dağı uzun havaların %47,3 'ü La karar perdeli türkülerdir.
- Derlenen Gavur Dağı uzun havalarının 7 adedi Re kararlıdır. Osmaniye ilinde icra edilen Gavur Dağı uzun havalarının %36,8'i Re karar perdeli türkülerdir.
- Derlenen Gavur Dağı uzun havalarının 1 adedi Si kararlıdır. Osmaniye ilinde icra edilen Gavur Dağı uzun havalarının %5,2'si Si karar perdeli türkülerdir.
- Derlenen Gavur Dağı uzun havalarının 1 adedi Sol kararlıdır. Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının %5,2'si Sol karar perdeli türkülerdir.
- Derlenen Gâvur Dağı uzun havalarının 1 adedi Sol kararlıdır. Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının %5,2'si sol kararlı türkülerdir.

Şekil -3

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Osmaniye ilinde yapılan derleme çalışmasında 19 adet uzun hava derlenmiş ve bu uzun havalar makam, ses genişliği ve karar sesi yönlerinden analizi yapılmıştır. Bu analizler sonucunda elde edilen veriler yorumlanmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Osmaniye ilinde icra derlenen Gâvur Dağı uzun havalarının %57,8 i hüseyini makamı ile benzerlik göstermektedir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının %21'i 10 seslik ses genişliğine sahip uzun havalardan oluşmaktadır.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının %47'si La karar sesli türkülerden oluşmaktadır.

3.4. Ana Probleme İlişkin Sonuçlar ve Öneriler

Yukarıda sıraladığımız alt problemlere ilişkin sonuçlar dâhilinde Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havalarının temel özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

Buna göre Osmaniye ilinde icra edilen Gâvur Dağı uzun havaları makamsal yapı itibariyle hüseyini makamı ile benzerlik gösteren karar sesi La perdesi olan 10 seslik bir ses sahası içerisinde icra edilen uzun hava türleridir. Yörede bu uzun havalar saz aşıkları tarafından saz çalarak icra edilirler.

Bu çalışmadan hareketle önerilerimizi şu şekilde sıralayabiliriz;

- Çalışmamıza konu olan Gâvur Dağı bölgesinde (Osmaniye ilinden başlayarak, Kahramanmaraş iline kadar olan bölgede) daha çok alan araştırması yapılarak Osmaniye, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep illerindeki Gâvur Dağı havalarının icra özellikleri ve müzikal yapılarının il bazında değişen veya benzeyen yönleri ortaya konulmalıdır.
- Bölgede var olan köklü müzikal gelenek, aşıklık geleneğinin devamı sağlanmalıdır.
- Araştırma sahasında karşılaştığımız zorluklar sebebiyle, yörede birçok saz aşıklarının olduğu bilgisini almış olmamıza rağmen ancak Abdullah gizlice ve Mehmet Erkoçak isimli şahıslar ile görüşme yapılabilmiş ve Osmaniye iline ait cüzi sayıda Gavur Dağı uzun havası örneklerine ulaşılabilmektedir. Daha çok kaynak kişiye ulaşılabilirse müzikal yapı itibarı ile daha farklı müzikal yapılarda ve daha çok sayıda Gâvur Dağı uzun hava örneklerinin bulunabileceği düşünülmekte bu sebeple bu tür çalışmaların teşvik edilerek bölgenin kültür zenginliğinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlanması gerektiği düşünülmektedir.
- Kaynak kişilerin sosyal statülerinin geliştirilmesi, yaşam koşullarının iyileştirilmesi gibi konularda daha fazla adımlar atılarak Türk halk kültürü zenginliklerimizin yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda ciddi çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aktan, S. (1972). *Adana ili Yakın Çevre İncelemeleri*, Garanti Matbaası, İstanbul
- Albayrak, N. (2002). *Karacaoğlan*, Timaş Yayınları, İstanbul
- Artun, E. (4-5 OCAK 2003), *Osmaniye Folkloru ve Halk Kültürü Sempozyumu*, T.C. Osmaniye Valiliği, Osmaniye
- Akarsu, B; Akarsu, B. (2019). *Bilimsel Araştırma Tasarımı*, Nitel Nicel ve Karma Araştırma Yaklaşımları, Cinus yayınları,
- Atlan, C. (2010). *Nurdağı (Gâvurdağı) Halk Ezgilerinin İncelenmesi*, Sakarya Üniversitesi, Folklor ve Müzikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2010, Sakarya
- Çavuş, H.(1940). *İlbeyle Oğlu Hikâyesi*, Ay Yıldız Kitabevi, Adana
- Dağıstan, A. (1996). *Çukurova Bozlakları*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Güzel Sanatlar Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Dal, M. (2003). *Bütün Yönleriyle Nurdağı*, T.C. Nurdağı Kaymakamlığı,
- Demir, S. (2013). *Türk Halk Müziğinde Türler*, Usar Yayıncılık,
- Erkoçak, M. (2003). *Bütün Yönleriyle Osmaniye Folkloru*, OFAD yayınları, Osmaniye
- Eroğlu, T. (1995). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Halk Oyunları ve Halayların İncelenmesi*
- Eröz, M., (1991). *Yörükler*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı
- Ekici, S. (2013). *Gaziantep Barak Müzik Kültürü Bazı Tespit ve Düşünceler*, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi,
- Ener, K. (1990). *Tarih Boyunca Adana Ovasına (Çukurova'ya) Bir Bakış*, Hürsöz Gazetecilik ve Matbaacılık
- Esen, A.Ş. (1997). *Anadolu Ağıtları*, İletişim yayınları, İstanbul
- Gazimihal, M.R, (2006). *Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul
- Görkem, İ. (1996). *Yeni Bilgiler Işığında Dadaloğlu*, Bütün Şiirleri, E Yayınları, İstanbul
- Karaburç, M. (1994). *Osmaniye Merkez İlçede Âşıklık Geleneği*, OFAD, Osmaniye Folklor Araştırma Kültür Sanat Gençlik Spor ve Halk Oyunları Kulübü Derneği Yayını
- Küçükçelesi, A.E. (2002). *Uzun Havalar*, T.C. Kültür Bakanlığı,

Mirzaoğlu, F. G. (2003). *Çukurova Bozlağı*, Binboğa Yayınları,

Özbay, Ö. (1958). *Gaziantep Dolaylarında Türkmenler ve Baraklar*, Gaziantep Kültür Derneği Kitap ve Büroşür Yayınları

Özgül, M.; Dökmetaş, K. (1996). *Notalarıyla Uzun Havalarımız*, Cem Veb Ofset ltd. şti.

Sipos, J. (2009), *Anadolu'da Bartok 'un İzinde*, Çeviren: Sanat Deliorman, Yayına Hazırlayan: Bülent Aksoy, Pan Yayıncılık

Uğuz, F. (1993). *Toroslardan Esintiler*, Şiirler, Alaş Ofset

[http://www.osmaniyeozelidare.gov.tr/\(20.10.2020\)](http://www.osmaniyeozelidare.gov.tr/(20.10.2020))

[https://islamansiklopedisi.org.tr\(10.09.2020\)](https://islamansiklopedisi.org.tr(10.09.2020))

<http://www.turkcebilgi.com/ 21.10.2020>

[https://www.dilimiz.gen.\(21.10.2020\)](https://www.dilimiz.gen.(21.10.2020))

SOCRATES
JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY
SOCIAL STUDIES

ISSN 2757-5519

SINCE 2015